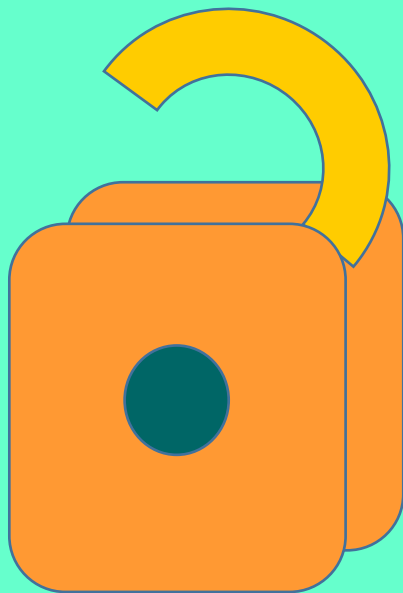

ปลดล็อกศักยภาพผู้เรียน

Unlock Students' Potential

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปลดล็อกศักยภาพผู้เรียน

Unlock Students' Potential

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปลดล็อกศักยภาพผู้เรียน: Unlock Students' Potential

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

พิมพ์เผยแพร่ เมษายน 2564

แหล่งเผยแพร่ ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร
และ www.curriculumandlearning.com

พิมพ์ที่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร
ลิขสิทธิ์ หนังสือเล่มนี้ไม่มีลิขสิทธิ์ จัดพิมพ์เพื่อการใช้ประโยชน์
ทางหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษา
และส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และการแบ่งปัน

คำนำ

หนังสือ “ปลดล็อกศักยภาพผู้เรียน: Unlock Students’ Potential” เล่มนี้ เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนที่สอดคล้องกับปัญหา และบทบาทการโค้ชของผู้สอนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้มากพอสมควร

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

สารบัญ

1. บทนำ	1
2. ปลอดภัยภัยภาพผู้เรียน	1
3. พบปัญหาที่หลากหลายของผู้เรียน	2
4. แนวทางการปลอดภัยภัยภาพผู้เรียน	4
5. บทสรุป	13
บรรณานุกรม	14

ปลดล็อกศักยภาพผู้เรียน

Unlock Students' Potential

1. บทนำ

ธรรมชาติผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพในการคิดและการเรียนรู้ เป็นของตนเองมาตั้งแต่แรกเกิดและพัฒนาต่อยอดจากการเรียนรู้ที่โรงเรียน ผ่านการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย กิจกรรมการเรียนรู้แบบเปิด (Open learning) ที่ผู้สอนมีหน้าที่ปลดล็อกศักยภาพของผู้เรียนให้แสดงออกมาและพัฒนาต่อยอดต่อไป

2. ปลดล็อกศักยภาพผู้เรียน

การปลดล็อกศักยภาพผู้เรียน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพและความสามารถของตนเองในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ตามวิธีการเรียนรู้ (Learning style) ของตนเอง รวมทั้งการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ (Sharing how to learn) นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องและเป็นธรรมชาติ

3. พหุปัญญาที่หลากหลายของผู้เรียน

พหุปัญญา (Multiple Intelligence) ของผู้เรียนมีอยู่อย่างหลากหลายและมีความแตกต่างกัน หากผู้เรียน**ได้รับการส่งเสริม**ที่เหมาะสมกับพหุปัญญา ก็จะสามารถพัฒนาความสามารถที่ตนเองมีอยู่ให้**เต็มตามศักยภาพ**ได้ ผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถ ความถนัด และวิธีการเรียนรู้แตกต่างกัน ไม่มีผู้เรียนคนใดที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกอย่างทุกอย่างที่จะต้องเรียน แต่ผู้เรียนทุกคนสามารถเลือกเรียนรู้สิ่งที่ต้องการ การจัดการเรียนรู้ควร**ตอบสนองความแตกต่างทางด้านพหุปัญญา**ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองไปอย่างต่อเนื่อง

สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับพหุปัญญาของผู้เรียนที่มีความหลากหลายตามทฤษฎีพหุปัญญาของ Howard Gardner

1. **ด้านภาษา (Linguistic Intelligence)** คือ มีความสามารถสูงในการใช้ภาษาในการสื่อสารและสื่อความหมาย
2. **ด้านตรรก-คณิตศาสตร์ (Logical-Mathematics Intelligence)** คือ มีความสามารถสูงในการใช้เหตุผล ตัวเลข การเห็นความสัมพันธ์ การคิดเชิงนามธรรม และการคิดเป็นเหตุเป็นผล

3. **ด้านดนตรี** (Musical Intelligence) คือ มีความสามารถสูงด้านดนตรี การร้องเพลง ฟังเพลง การเล่นดนตรี การเรียนรู้จังหวะดนตรี โครงสร้างของดนตรี การออกแบบท่วงทำนองจังหวะ

4. **ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว** (Bodily-Kinesthetic Intelligence) คือ มีความสามารถสูงในการใช้ร่างกายของตนเอง เพื่อการแสดงความคิด ความรู้สึก สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายได้ดี

5. **ด้านมิติสัมพันธ์** (Spatial Intelligence) คือ มีความสามารถสูงในการมองเห็นความสัมพันธ์ของพื้นที่ สามารถแสดงทิศทางได้ อ่านแผนที่และแผนภูมิได้ดี เรียนรู้ได้ดีด้วยการใช้จินตนาการ

6. **ด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล** (Interpersonal Intelligence) คือ มีความสามารถสูงในการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดและเจตนาของผู้อื่น

7. **ด้านความเข้าใจตนเอง** (Intrapersonal Intelligence) คือ มีความสามารถสูงในการรู้จักจัดตนเอง ทำความเข้าใจความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของตนเอง

8. **ด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligence)** คือ มีความสามารถสูงในการเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและปรากฏการณ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

9. **ด้านจิตนิยมหรือการดำรงอยู่ของชีวิต (Existential Intelligence)** คือ มีความสามารถสูงในการจับประเด็นคำถามเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของมนุษย์

พหุปัญญาของผู้เรียนมีความหลากหลายทำให้การจัดการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างพหุปัญญาของผู้เรียนให้ปรากฏโดดเด่นออกมาเป็นการปลดล็อกศักยภาพของผู้เรียน เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์กับสังคม

4. แนวทางการปลดล็อกศักยภาพผู้เรียน

การปลดล็อกศักยภาพผู้เรียนมีแนวทางดังนี้

1. **ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย** ตอบสนองพหุปัญญาและความสนใจของผู้เรียน โดยการให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน จัดทำฐานข้อมูลพหุปัญญา

และความสนใจของผู้เรียนอย่างง่ายตามตารางต่อไปนี้แล้วนำมาใช้
พิจารณาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

คนที่	ชื่อ - สกุล	พหุปัญญา	ความสนใจ
1			
2		ระบุพหุปัญญา	
3			
4		ด้านที่โดดเด่น	
5			

การวิเคราะห์พหุปัญญาของผู้เรียนเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สามารถใช้แบบสำรวจที่เป็นทางการหรืออาจใช้การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและบันทึกการสังเกตไว้ แล้วนำมาวิเคราะห์ว่าผู้เรียนแต่ละคนมีพหุปัญญาโดดเด่นด้านใด จากนั้นนำข้อมูลในตารางมาพิจารณาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตอบสนองพหุปัญญาและความสนใจของผู้เรียนจะเป็นการปลดล็อกศักยภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นโค้ช
ด้วยการสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนรู้ (Engage) การเสริมพลังการเรียนรู้ (Empower) และการกระตุ้นความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (Enliven) ซึ่งมีแนวปฏิบัติสำหรับผู้สอนดังนี้

การสร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนรู้ (Engage)

1. สร้างความไว้วางใจ (trust) ให้เกิดกับผู้เรียน
 - 1) คิด พูด และทำในสิ่งที่ตรงกัน
 - 2) เห็นอกเห็นใจ ใต้ถามทุกข์สุข
 - 3) ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา
 - 4) ปฏิบัติสิ่งใดๆ อย่างเสมอต้นเสมอปลาย
 - 5) แสดงออกทางอารมณ์อย่างมีความมั่นคง

2. สร้างสัมพันธภาพที่ตีบนพื้นฐานของการยอมรับนับถือ
 - 1) ยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทาย
 - 2) พูดคุยในเรื่องที่สร้างสรรค์
 - 3) แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องอื่นที่ผู้เรียนสนใจ
 - 4) กล่าวขอบคุณหรือขอโทษตามแต่ละโอกาส
 - 5) ยอมรับความคิดเห็นหรือเหตุผลที่แตกต่างกัน

3. ปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
 - 1) ให้เกียรติผู้เรียน
 - 2) ให้ความยุติธรรม
 - 3) ให้ความเสมอภาคโดยไม่แบ่งแยก
 - 4) ให้ความปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ
 - 5) มอบสิ่งที่เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

4. ตรีงความสนใจ เอาใจใส่ ติดตาม และประค้บประคองผู้เรียน

- 1) ลำดับกิจกรรมตามธรรมชาติและความสนใจ
- 2) ปรับกิจกรรมให้เหมาะกั้บสถานการณ์
- 3) ดูแลกระบวนการเรียนรูู้
- 4) ฝ้่าติดตามความก้าวหน้า
- 5) ประค้บประคองจนเกิดการเรียนรูู้

5. ฟังผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง ไม่ด่วนสรุป ไม่ด่วนตัดสิน ไม่ด่วนสวนกลับ

- 1) ตั้งใจฟังสิ่งที้ผู้เรียนต้องการสื่อสาร
- 2) สังเกตภาษากายที้ผู้เรียนแสดงออก
- 3) ซักถามข้อมูลที้เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน
- 4) ให้โอกาสผู้เรียนเสนอสิ่งที้ต้องการ
- 5) ตอบสนองผู้เรียนด้วยวิธีการที้นุ่มนวล

การเสริมพลังการเรียนรู้ (Empower)

6. กระตุ้นผู้เรียนให้มี Growth mindset

- 1) ชี้แนะให้เห็นความสำคัญของการเรียนรูู้
- 2) ให้ผู้เรียนนำสิ่งที้ได้เรียนรูู้ไปใช้ประโยชน์
- 3) ยกตัวอย่างบุคคลที้มี Growth mindset
- 4) ให้ผู้เรียนตรวจสอบ Growth mindset ของตนเอง
- 5) ชี้ให้ผู้เรียนเห็นว่ามึ้พัฒนาการของ Growth mindset

7. กระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง

- 1) ถามผู้เรียนว่าต้องการเรียนรู้สิ่งใด
- 2) ถามผู้เรียนว่ามีเป้าหมายการเรียนรู้อย่างไร
- 3) ให้ผู้เรียนสะท้อนคิดเป้าหมายการเรียนรู้ของตน
- 4) ให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป้าหมายของตนกับบุคคลอื่น
- 5) ให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง

8. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีวินัยในการเรียนรู้และนำตนเอง

- 1) ให้ผู้เรียนวางแผนไปสู่เป้าหมายด้วยตนเอง
- 2) สอบถามและติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้
- 3) ให้การสะท้อนคิดความมีวินัยในการเรียนรู้ของตนเอง
- 4) ชื่นชมเมื่อแสดงพฤติกรรมความมีวินัยในการเรียนรู้
- 5) ยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จจากการมีวินัยในตนเอง

9. กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย

- 1) ให้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง
- 2) ให้นำเสนอกระบวนการเรียนรู้ของตนกับบุคคลอื่น
- 3) ติดตามให้ปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้
- 4) ให้การสะท้อนคิดประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้
- 5) เปิดโอกาสให้ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ที่ดีกว่าเดิม

10. กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดอย่างหลากหลาย

- 1) ตั้งคำถามให้คิด
- 2) ให้อ่างแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 3) ให้แลกเปลี่ยนกระบวนการคิดกับเพื่อน
- 4) จำลองสถานการณ์ให้สร้างสรรค์นวัตกรรม
- 5) ให้การสะท้อนคิดถึงกระบวนการคิดของตนเอง

11. ใช้หลังคำถามกระตุ้นการคิดขั้นสูงด้านต่างๆ ของผู้เรียน

- 1) ใช้คำถามปลายเปิด
- 2) ถามทีละคำถามและให้เวลาให้คิด
- 3) ถามคำถามที่สัมพันธ์กับความคิดรวบยอด
- 4) ถามให้ผู้เรียนให้เหตุผลสนับสนุนคำตอบของตน
- 5) ให้ข้อมูลย้อนกลับที่ไม่เฉลยคำตอบ แต่จูงใจให้คิดต่อ

12. ให้ผู้เรียนเลือกและตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

- 1) ถามความต้องการของผู้เรียน
- 2) เปิดโอกาสให้เลือกและตัดสินใจ
- 3) ให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง
- 4) แลกเปลี่ยนประสบการณ์การตัดสินใจกับผู้เรียน
- 5) ให้ผู้เรียนสะท้อนคิดการเลือกและตัดสินใจของตนเอง

13. **ให้กำลังใจและเสริมพลังความเชื่อมั่นในความสามารถของตน**
- 1) พุดให้กำลังใจผู้เรียน
 - 2) ชี้ให้ผู้เรียนเห็นความเก่งของตนเอง
 - 3) ชี้ให้ผู้เรียนเห็นพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง
 - 4) ไม่พุดถึงความล้มเหลวแต่ให้มองความสำเร็จที่อยู่ข้างหน้า
 - 5) ให้ผู้เรียนสะท้อนคิดการมีกำลังใจและความเชื่อมั่นของตน
14. **ให้ผู้เรียนประเมินตนเองและสะท้อนคิดสู่การปรับปรุงและพัฒนา**
- 1) ให้ผู้เรียนทบทวนความก้าวหน้าของตนเอง
 - 2) ถามผู้เรียนถึงจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงผลงาน
 - 3) ให้ผู้เรียนประเมินผลงานของตนด้วยเกณฑ์ที่กำหนดร่วมกัน
 - 4) ให้ผู้เรียนวิเคราะห์และปรับปรุงพัฒนาตนเอง
 - 5) ให้ผู้เรียนสะท้อนคิดถึงกระบวนการและผลลัพธ์ของการปรับปรุงพัฒนาตนเอง
15. **ประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับที่เน้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้**
- 1) ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย
 - 2) ใช้เครื่องมือประเมินที่มีคุณภาพ
 - 3) ประเมินอย่างต่อเนื่อง
 - 4) ให้ข้อมูลย้อนกลับที่เน้นกระบวนการเรียนรู้
 - 5) ใช้ถ้อยคำสุภาพนุ่มนวลในการให้ข้อมูลย้อนกลับ

การกระตุ้นความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (Enliven)

16. กระตุ้นแรงบันดาลใจและแรงปรารถนาในการเรียนรู้

- 1) พุดกระตุ้นให้คิดทางบวกต่อตนเอง
- 2) ชี้ให้เห็นคุณค่าของตนเองที่มีต่อบุคคลอื่น
- 3) ชี้ให้เห็นคุณค่าของสิ่งที่ผู้เรียนกำลังกระทำ
- 4) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทบทวนจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง
- 5) แลกเปลี่ยนเรียนรู้แรงบันดาลใจและแรงปรารถนา ระหว่างโค้ชกับผู้เรียน

17. กระตุ้นแรงจูงใจภายในและความต้องการเรียนรู้สิ่งที่ท้าทาย

- 1) ชี้แนะให้เห็นว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้
- 2) ชี้แนะให้เห็นความสำเร็จในอดีตของผู้เรียน
- 3) ชี้แนะให้เห็นผลลัพธ์ในอนาคตหลังการเรียนรู้
- 4) ชี้ให้เห็นความท้าทายของสิ่งที่กำลังเรียนรู้
- 5) แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้สิ่งที่ท้าทายกับผู้เรียน

18. สื่อสารและสร้างบรรยากาศที่กระตือรือร้นและเอื้อต่อการเรียนรู้

- 1) พุดแสดงความสนใจและตื่นเต้นต่อความคิดเห็นของผู้เรียน
- 2) พุดชื่นชมพฤติกรรมที่ดีของผู้เรียนด้วยสีหน้าท่าทางตื่นเต้น
- 3) แสดงพฤติกรรมที่ตื่นเต้นอย่างคาดไม่ถึงในคุณภาพผลงานของผู้เรียน
- 4) แสวงหาจุดเด่นในผลงานของผู้เรียนและกล่าวชื่นชมด้วยความจริงใจ
- 5) สร้างอารมณ์ขันสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้

19. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นและพยายามในการเรียนรู้

- 1) ชี้แนะให้เห็นว่าความสำเร็จเกิดจากความมุ่งมั่นพยายาม
- 2) ชี้แนะให้เห็นความก้าวหน้าหลังใช้ความมุ่งมั่นพยายาม
- 3) ชื่นชมเมื่อผู้เรียนแสดงออกถึงการใช้ความมุ่งมั่นพยายาม
- 4) ออกแบบกิจกรรมให้ท้าทายความสามารถของผู้เรียนอย่างพอดี
- 5) ให้สะท้อนคิดถึงผลลัพธ์ของการมีความมุ่งมั่นพยายาม

20. แสดงออกถึงความกระตือรือร้นและการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

- 1) พุดคุยเหตุการณ์ที่น่าสนใจในปัจจุบัน
- 2) นำความรู้ใหม่ๆ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียน
- 3) Update ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต
- 4) เล่าประสบการณ์ของโค้ชที่ผู้เรียนสนใจอยากเรียนรู้
- 5) สืบเสาะแสวงหาความรู้ร่วมกับผู้เรียน

บทบาทการโค้ช Engage Empower และ Enliven ข้างต้น
 ผู้สอนนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้เรียน เนื้อหาสาระ บริบท
 ทางสังคมและวัฒนธรรม ค่านิยม ประเพณี ที่มีความแตกต่างกัน
 ในแต่ละสถานศึกษาจะช่วยปลดล็อกศักยภาพผู้เรียนได้ดีขึ้น

5. บทสรุป

การออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองความสามารถพิเศษ หรือปัญหาที่แตกต่างกันของผู้เรียน ประกอบกับการใช้บทบาท การโค้ชแทนการถ่ายทอดความรู้ของผู้สอน จะเป็นการเสริมสร้าง ศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). *การโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2550). “เด็กที่มีความสามารถพิเศษ”. *สารานุกรมวิชาชีพครู เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- Jackson, Y & McDermott, V. (2015). *Unlocking Student Potential: How do I identify and activate student strengths?* Alexandria: ASCD Arias publication.
- Lynch, M. (2019). *5 Strategies to Unlock Your Students' Potential*. Retrieved from <https://www.theeducator.org/5-strategies-to-unlock-your-students-potential/>

ผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพในการคิดและการเรียนรู้
ผ่านการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
และผู้สอนมีหน้าที่ปลดล็อกศักยภาพของผู้เรียน
ให้ปรากฏออกมาและพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง

